

ULOGA I ZNAČAJ NACIONALNE SREDIŠNJICE ZA USKLAĐIVANJE TRAGANJA I SPAŠAVANJA NA MORU⁴

SAŽETAK

Donošenjem Nacionalnog plana traganja i spašavanja ljudskih života na moru 1998. godine Republika Hrvatska osnovala je Nacionalnu središnjicu za usklađivanje traganja i spašavanja na moru te na taj način unaprijedila sigurnost ljudskih života, ali i materijalnih dobara na moru. Od osnutka Središnjice redovito se vode statistički podaci na kraju svake godine o ostvarenim rezultatima u području traganja i spašavanja na moru koji jasno ukazuju na značaj i vrijednost Središnjice kao i na njezino poboljšanje tijekom godina. S porastom turizma u RH povećao se i broj plovila duž cijele jadranske obale tijekom cijele godine, a ne samo ljetnih mjeseci, što zahtijeva učinkovit i dobro organiziran sustav traganja i spašavanja na moru. Također je važno napomenuti da zadaće Središnjice nisu samo usklađivanje traganja i spašavanja na moru i nadzor pomorskog prometa, već i dodjeljivanje mjesta zakloništa te koordiniranje djelovanja u slučaju iznenadnog onečišćenja mora. Hrvatska Središnjica djeluje na području unutarnjih morskih voda, hrvatskog teritorijalnog mora te međunarodnih voda koje su utvrđene ugovorom sa susjednim zemljama. Statistički podaci koje su autori prikupili jasan su pokazatelj koliko je Središnjica napredovala od njezinog osnutka pa sve do danas. Svi nautičari, ali i ostali građani upoznati su s besplatnim telefonskim brojem Središnjice na koji mogu uputiti poziv u bilo koje doba dana i noći u slučaju nezgode ili ako im je potreban samo nautički savjet.

Ključne riječi: traganje, spašavanje, Nacionalna središnjica, MRCC

1. UVOD

Nacionalna središnjica za usklađivanje traganja i spašavanja na moru djeluje pod okriljem Ministarstva pomorstva, prometa i infrastrukture i uređena je po međunarodnim odrednicama usvojenim prilikom potpisivanja konvencije SAR-a (engl. *International Convention on Maritime Search and Rescue*) (Hamburg, 1979.).

Hrvatska središnjica MRCC-a (*Maritime Rescue Coordination Centre*) djeluje na području unutarnjih morskih voda, hrvatskog teritorijalnog mora, međunarodnih voda utvrđenih ugovorom sa susjednim državama i prijavljenih Međunarodnoj pomorskoj organizaciji – IMO (*International Maritime Organization*) te obalnog kopnenog pojasa.

Osnovne zadaće Nacionalne središnjice za usklađivanje traganja i spašavanja na moru su usklađivanje akcija traganja i spašavanja na moru, obavljanje nadzora pomorskog prometa, poslovi kod dodjeljivanja mjesta zakloništa te koordiniranje djelovanja u slučaju iznenadnog onečišćenja mora.

¹ dipl.ing.sig., asistent, Veleučilište u Rijeci, Vukovarska 58, Rijeka, Hrvatska. E-mail: kristina.dundovic@veleri.hr

² student. E-mail: nlazzo@veleri.hr

³ student. E-mail: kcolic@veleri.hr

⁴ Datum primitka rada: 12. 2. 2015.; Datum prihvaćanja rada: 27. 3. 2015.

Cilj ovog rada je ukazati na značaj osnutka Nacionalne središnjice za usklađivanje traganja i spašavanja na moru kao i njezin doprinos u znatnom smanjenju svih vrsta nesreća na moru od njezinog osnutka pa sve do danas.

Rad se temelji na prikupljenim podacima direktno iz same Središnjice te obuhvaća statističke podatke od osnutka do 2014. godine.

2. ORGANIZACIJSKA STRUKTURA, ZADAĆE I RAD MRCC-a

MRCC je organizacija posebno strukturirana za svoju namjenu i efikasnost pri radu, te u svoj rad ne uključuje samo službe i djelatnike MRCC-a u Republici Hrvatskoj, već i brojne vladine, privatne i javne subjekte s područja RH, ali i šire, ako situacija to zahtijeva. Upravo ta kompleksnost organizacijske strukture koja se širi preko državnih granica, ovlasti i nadležnosti, svrstava MRCC u kategoriju organizacija od posebne važnosti za RH.

2.1. Osnutak MRCC-a

Krovna međunarodna organizacija koja ujednačava pomorsko pravo je IMO, unutar kojeg djeluje Maritime Safety Committee⁵. IMO je specijalizirana ustanova UN-a za pitanja pomorstva te je pod njezinim okriljem donesen velik broj konvencija i rezolucija koje reguliraju sigurnost plovidbe i zaštitu mora od onečišćenja. Kao osnovna metoda za postizanje navedenog cilja unifikacije pomorskog prava koristi stvaranje pomorskih konvencija i protokola – međunarodnih ugovora koji se bave isključivo ili pretežno pomorskim pitanjima.

Sigurnost mora i ljudi u pomorskom prometu temelji se na međunarodnim konvencijama i nacionalnom zakonodavstvu koji reguliraju ovu problematiku. Jedna od najvažnijih konvencija je Međunarodna konvencija o zaštiti ljudskih života na moru (SOLAS) iz 1974. godine.

Republika Hrvatska je 1998. godine donijela Nacionalni plan traganja i spašavanja ljudskih života na moru s pripadajućim Službenim priručnikom u kojem su propisane procedure za izvođenje TiS (traganje i spašavanje) operacija. To je ujedno i godina osnutka Nacionalne središnjice za usklađivanje traganja i spašavanja na moru – MRCC-a.

2.2. Organizacijska struktura MRCC-a

Služba traganja i spašavanja na moru u Republici Hrvatskoj sastoji se od Stožera službe traganja i spašavanja, Nacionalne središnjice za usklađivanje traganja i spašavanja na moru, 8 podsredišnjica duž hrvatske obale Jadranskog mora (Lučke kapetanije Pula, Rijeka, Senj, Zadar, Šibenik, Split, Ploče i Dubrovnik), obalnih promatračkih jedinica (lučke ispostave svih lučkih kapetanija, obalne radiopostaje, čuvani svjetionici, te motrilačke postaje Hrvatske ratne mornarice) te jedinica za traganje i spašavanje (pomorske, zrakoplovne i kopnene jedinice) (NN br. 164/98).

Slika 1. Organizacijska struktura MRCC-a

⁵Odbor pomorske sigurnosti

Izvor: interna dokumentacija MRCC-a Rijeka

2.3. Zadaće MRCC-a

Primarna zadaća MRCC-a jest koordinacija sustava traganja i spašavanja na teritorijalnom području Republike Hrvatske te održavanje i unaprjeđenje učinkovitosti sustava. Radi samog unaprjeđenja učinkovitosti sustava, MRCC predlaže i nove mjere za poboljšanje, te ostale mjere koje se tiču izmjene operativnih procedura. MRCC usklađuje operacije traganja i spašavanja u svom području nadležnosti, te u područjima nadležnosti službe traganja i spašavanja izvan unutarnjih morskih voda i teritorijalnog mora RH u suradnji sa svojim podsredišnjicama. MRCC također pruža stručnu i operativnu podršku svojim podsredišnjicama uključivanjem resursa poput drugih službi, izradom plana traganja i spašavanja i sl.

MRCC izravno usklađuje operacije traganja i spašavanja na moru s nacionalnim središnjicama drugih država, kojima dopušta ulazak u teritorijalno more RH i unutarnje morske vode nakon pribavljanja odobrenja MUP-a RH.

Ostali poslovi i zadaće MRCC-a uključuju pružanje mjesta zakloništa i usluge MAS-a (*Maritime Assistance Service*)⁶, izobrazbu pripadnika SAR službe, vođenje baza podataka EPIRB (*Emergency Position Indicating Radio Beacon*)⁷ i PLB (*Personal Location Beacon*)⁸ uređaja, te rad u sustavima CSNet-a (*Clean Sea Net*)⁹, LRIT-a (*Long Range Identification and Tracking*)¹⁰, CECIS-a (*Common Emergency Communication and Information System*)¹¹ i

⁶Pružanje pomoći brodovima u nevolji

⁷Dio GMDSS opreme koji služi za uzbunjivanje i lociranje mjesta pogibelji

⁸ Osobni lokacijski uređaj namijenjen uporabi u slučaju nesreća

⁹Satelitski sustav nadziranja i otkrivanja mogućih onečišćenja mora

¹⁰Sustav praćenja i identifikacije brodova na velikoj udaljenosti

¹¹Zajednički sustav za komunikaciju i razmjenu informacija u slučaju opasnosti u okviru civilne zaštite

SSN-a (*Safe Sea Net*)¹² i poslove u sustavu ADRIREP (*Mandatory Ship Reporting System in the Adriatic Sea*) – SRS (*Ship Reporting Systems*)¹³.

2.4. Zadaće podsredišnjica službe traganja i spašavanja

Pod zadaće podsredišnjica službe traganja i spašavanja na moru spadaju one zadaće koje u okviru djelatnosti traganja i spašavanja utvrđuje Nacionalna središnjica za usklađivanje traganja i spašavanja i koje su propisane Nacionalnim planom TiS-a na moru.

Podsredišnjice TiS-a dužne su usklađivati operacije traganja i spašavanja u svom području nadležnosti, te uz to moraju izvještavati Nacionalnu središnjicu za usklađivanje TiS-a o poduzetim radnjama koje moraju biti sukladne uputama utvrđenim u „Službenom priručniku“. Podsredišnjice mogu i moraju zatražiti pomoć spasilačkih jedinica drugih službi ili jedinica u privatnom vlasništvu unutar njihovog područja nadležnosti, s čijim vlasnicima su sklopljeni odgovarajući ugovori, sukladno s odredbama u „Službenom priručniku“.

Podsredišnjice su dužne izvještavati Nacionalnu središnjicu za usklađivanje traganja i spašavanja na moru o svakoj promjeni raspoloživosti, surađivati s Nacionalnom središnjicom u pripremi analiza i stručnih izvješća za potrebe Stožera traganja i spašavanja, te sudjelovati skupa s Nacionalnom središnjicom u pripremi i provođenju izobrazbe i obuke pripadnika SAR službe (NN br. 164/98).

2.5. Rad MRCC-a pri MAS–u (*Maritime Assistance Service*)

Prema IMO A.950 (23) rezoluciji MRCC-a Rijeka je određena za prvi kontakt s brodovima koji traže mjesto zakloništa. U Republici Hrvatskoj određeno je preko 600 mogućih mjesta zakloništa. Zahtjev za odobrenje mjesta zakloništa podnosi zapovjednik broda u nevolji, odnosno nadležni lučki kapetan u slučaju da je brod napušten. Najpogodnija mjesta zakloništa određuju se uz pomoć GIS aplikacije i na temelju iskustva djelatnika MRCC-a.

Nakon procijenjene situacije i na temelju primljenih i obrađenih podataka MRCC-a Rijeka predlaže zapovjedniku Stožera TiS-a najpogodnija mjesta zakloništa, te nakon odabira i odobrenja, MRCC upućuje brod u mjesto zakloništa. Nakon određivanja mjesta zakloništa MRCC Rijeka koordinira i nadzire plovilo sve do napuštanja teritorijalnog mora RH, odnosno područja odgovornosti (NN br. 3/08).

2.6. Područje nadležnosti MRCC-a

Područje nadležnosti MRCC-a je područje na kojem Služba traganja i spašavanja na moru RH obavlja svoje djelatnosti, a obuhvaća more i dio kopna neposredno uz obalu.

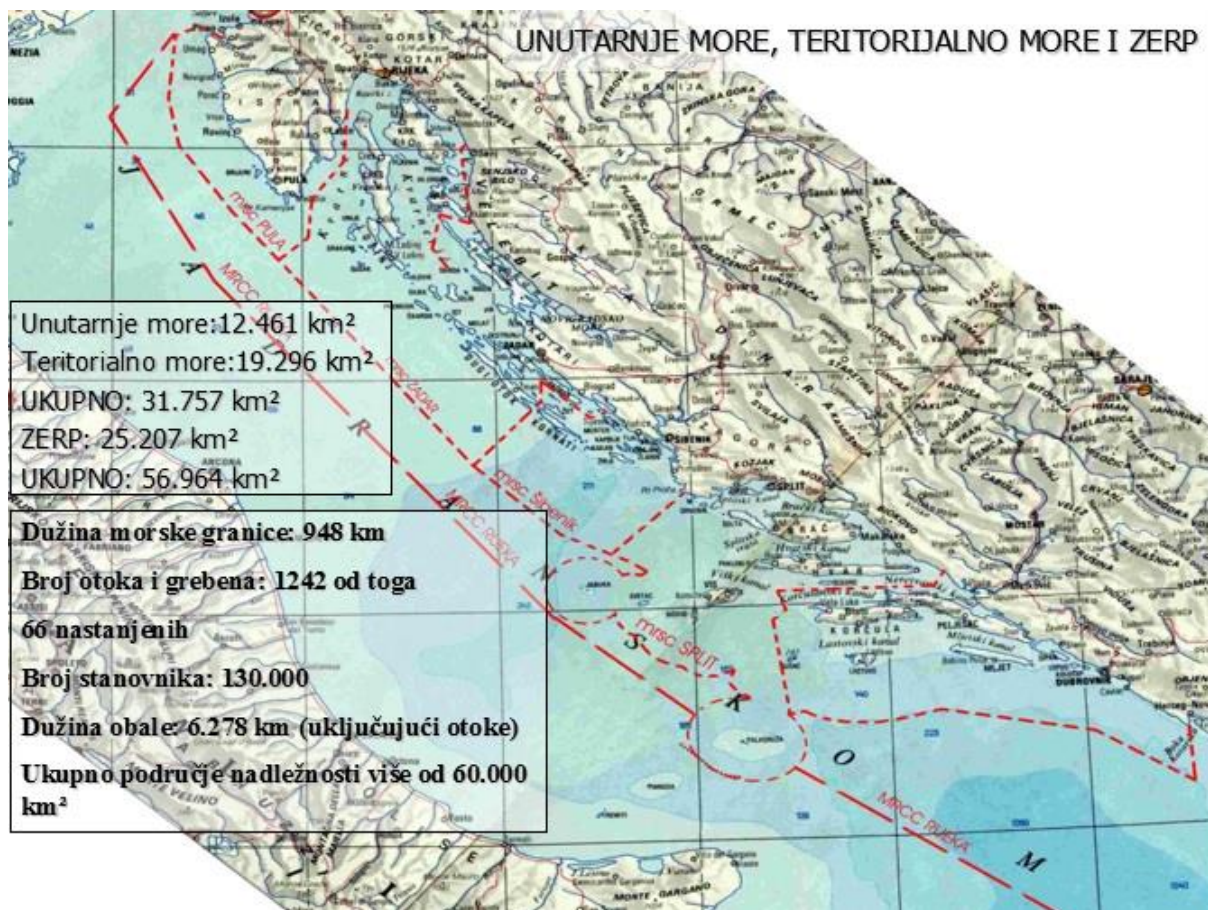
Kopneni dio područja nadležnosti obuhvaća obalni pojas kopna i otoka neposredno uz obalu, na kojem ljudi mogu potražiti zaklonište nakon pomorske nezgode.

Morski dio područja obuhvaća teritorijalno more i unutarnje morske vode, podijeljene na potpodručja za koja su uz MRCC Rijeka nadležne i podsredišnjice, odnosno lučke kapetanije, te područje međunarodnih voda utvrđeno ugovorom sa susjednim državama i prijavljeno Međunarodnoj pomorskoj organizaciji – IMO (engl. *International Maritime Organization*).

Slika 2. Unutarnje more, teritorijalno more i ZERP

¹²Sustav za elektroničko izvještavanje u brodskom prometu

¹³Sustav obveznog javljanja brodova za Jadran

Izvor: interna dokumentacija MRCC-a Rijeka

3. KOMUNIKACIJSKI SUSTAVI

Nacionalna središnjica za usklađivanje traganja i spašavanja na moru na području Republike Hrvatske koristi javne i pomorske komunikacijske sustave i uređaje radi što bržeg protoka informacija u potencijalno opasnim situacijama, te što bržeg odaziva Službe na mjesto nezgode.

3.1. Sustavi javnih i pomorskih komunikacija

Osnovni sustavi javnih komunikacija koje MRCC koristi uključuju usluge telefonskih poziva, telefaks uređaja i *e-mail* formata komunikacija.

Telefonski pozivi mogu biti upućeni preko izravnog broja Nacionalne središnjice 195 ili se poziv može ostvariti pozivom na jedinstveni europski broj za hitne službe 112, koji će poziv prespojiti na Nacionalnu središnjicu.

Uz osnovni sustav javnih komunikacija koristi se i specijalizirani sustav pomorske komunikacije nazvan GMDSS (*Global Maritime Distress and Safety System*). GMDSS je sustav koji se primjenjuje na sve brodove obvezane SOLAS konvencijom, tj. putničke brodove u međunarodnoj plovidbi te trgovačke brodove sa zapremninom od 300 BT¹⁴ i više.

Brodovi moraju moći poslati uzbunu MRCC-u putem obalnih radio stanica ili obalnih zemaljskih stanica. Brod ima na raspolaganju tri načina uzbunjivanja:

¹⁴bruto tona

- DSC (*Digital Selective Calling*¹⁵) na VHF (*Very High Frequency*), MF (*Medium Frequency*) i HF (*High Frequency*) frekvencijama

- Inmarsat (*International Maritime Satellite Organization*¹⁶) – A, B ili C

- EPIRB

Brodovi koji su obvezani korištenjem SRS sustava su tankeri za prijevoz ulja zapremnine od 150 BT i veći te svi brodovi od 300 BT i veći koji prevoze opasne terete. Sustavi izvješćivanja s brodova pridonose sigurnosti plovidbe u područjima koje obuhvaćaju. Svrha takvih sustava je praćenje stanja prometa radi pružanja pomoći brodovima u nevolji. Pružanje pomoći podrazumijeva davanje obavijesti o opasnosti, davanje liječničkih savjeta brodu koji nema liječnika, usmjeravanje najbližih brodova prema brodu koji se nalazi u opasnosti te određivanje područja traganja.

Uz GMDSS sustav održava se i suradnja s obalnim radiopostajama duž hrvatske obale Jadranskog mora – ORP Rijeka radio, Split radio i Dubrovnik radio, odnosno, direktnim putem preko VHF kanala 16 (10 i 12) baznih stanica Žirje i Sv. Martin koji su za sada dostupni VHF sustavom u MRCC-u i VTS-u.

3.2. Satelitski sustavi komunikacija

Nacionalna središnjica za usklađivanje traganja i spašavanja na moru koristi i LRIT (*Long Range Identification and Tracking*) satelitski sustav kako bi pratila kretanje brodova pod hrvatskom zastavom diljem cijelog svijeta. LRIT satelitski sustav pruža brojne mogućnosti, te uz suradnju s brodarima prati plovidbu, pristajanje te isplavljanje brodova s hrvatskom zastavom, kako bi nadzirala prolaz brodova kroz opasna ili osjetljiva područja morskih putova u svijetu.

MRCC Rijeka iz istih razloga pruža stalni 24-satni nadzor te obavlja savjetovanje i upozoravanje brodova pod hrvatskom zastavom, kako bi se izbjegle potencijalno opasne situacije kao što su ratne zone, piratske napade, vojne vježbe i druge političko–ekonomske situacije koje mogu dovesti do ugroze brodova i njihove posade.

4. PROCES TRAGANJA I SPAŠAVANJA NA MORU

Koordiniranje potrage za nestalim ili unesrećenim osobama, brodovima ili plovilima i spašavanje ljudskih života na moru najvažniji je zadatak Nacionalne središnjice za usklađivanje traganja i spašavanja na moru. Cijeli postupak, od zadobivanja zahtjeva za pomoć pa do uspješnog spašavanja ili prekidanja potrage, proces je koji zahtijeva iskustvo u radu SAR koordinatora. Poznavanje operativnih postupaka, kao i opasnosti koje se javljaju pri svakoj akciji, nužno je pri koordiniranju operacije traganja i spašavanja na moru.

4.1. Zaprimanje poziva

Upućivanje poziva za pomoć na moru može doći neposredno od osobe koja se nalazi u opasnosti, kao i posredno, od osobe koja je primijetila potencijalno opasnu situaciju na moru. Svaki poziv za pomoć na moru mora se tretirati kao stvarna opasnost, te se mora reagirati po standardnom operativnom postupku. Telefonski pozivi mogu biti upućeni preko izravnog broja Nacionalne središnjice 195 ili se poziv može ostvariti pozivom na jedinstveni europski broj za hitne službe 112, koji će poziv prespojiti na Nacionalnu središnjicu. Poziv se

¹⁵Automatsko pozivanje u svrhu pogibelji, hitnosti, sigurnosti i pozivanja zbog ostvarivanja ostalih vrsta komunikacije

¹⁶ Globalni satelitski komunikacijski sustav za potrebe pomorstva, zrakoplovstva kao i kopnenog prometa

također može uputiti i preko radijske stanice. Ako ne postoji mogućnost korištenja tih komunikacijskih uređaja, lokalni poziv u pomoć se izvodi pomorskim zastavama, svjetlosnom signalizacijom u Morseovoj abecedi, zvučnim signalima, raketama ili drugim načinima koji mogu privući pozornost ostalih sudionika u pomorskom prometu ili na obali.

Svaki poziv trebao bi sadržavati što više informacija o brodu, kao što su identifikacijska oznaka broda, geografska pozicija broda, prirodu opasnosti u kojoj se brod nalazi, vrstu potrebne pomoći te svaku drugu informaciju koja bi mogla pomoći u što kraćem traganju i što bržem spašavanju osoba u opasnosti.

4.2. Početak traganja

Početak traganja počinje nakon zaprimanja poziva u pomoć. Centar za koordinaciju traganja i spašavanja na čijem se području objekt nalazi započinje operaciju traganja ako je lokacija unesrećenih nepoznata, ili izravno kreće s akcijom spašavanja ako je lokacija poznata.

Traganje može započeti i u situacijama gdje nije zaprimljen poziv za pomoć već se može smatrati da je brod ili plovilo u opasnosti pri okolnostima pri kojima je razumno pretpostaviti da su ljudi u opasnosti, kao na primjer pri kašnjenju u dolasku u luku, ili ako se smatra da je brod zateklo nevrijeme na moru. U tako nastalim situacijama centar za koordinaciju utvrđuje stupanj opasnosti. Stupnjevi opasnosti mogu biti stupanj neizvjesnosti, stupanj pripravnosti i stupanj pogibelji.

4.2.1. Stupanj neizvjesnosti

Stupanj neizvjesnosti centar za koordinaciju utvrdit će ako postoji sumnja da se brod ili drugi plovni objekt, kao i osobe na njemu, nalaze u opasnosti. Centar za koordinaciju dužan je u tim situacijama pribaviti što više relevantnih podataka o brodu kao, primjerice, njegovu rutu, posljednji potvrđeni položaj, luke pristanka i slično, kako bi se iz tih podataka pokušalo deducirati moguću poziciju objekta i ljudi u opasnosti.

4.2.2. Stupanj pripravnosti

Ako se nakon preliminarnih radnji, poput pokušaja uspostave radio ili telefonske veze s brodom ili drugim plovnim objektom te osobama na njima, nije uspjela uspostaviti komunikacija, centar za koordinaciju proglašava stupanj pripravnosti.

4.2.3. Stupanj pogibelji

Stupanj pogibelji će centar za koordinaciju proglasiti ako je javljena sigurna obavijest da su brod ili osobe na moru u sigurnoj opasnosti. Stupanj pogibelji podrazumijeva da je osobama u opasnosti potrebna pomoć.

Stupanj pogibelji također će se proglasiti ako nakon operativnih procedura pri stupnju pripravnosti i dalje nije uspostavljena komunikacija s brodom ili ljudima na moru.

4.3. Traganje

Nakon utvrđivanja stupnja pogibelji, centar za koordinaciju pristupit će traganju u skladu s planom traganja i dodatnim uputama. Prije samog traganja potrebno je odrediti područje traganja koje se određuje dedukcijom dobivenih informacija, uzimajući u obzir pomorske i meteorološke prilike. Područje traganja se zatim odijeli u manje dijelove kako bi svaka jedinica mogla bolje i detaljnije obaviti svoj posao uz minimalni gubitak vremena.

Najboljom metodom traganja na moru smatra se kombinacija pomorskih te zračnih jedinica, koje imaju jako širok vidokrug, pa lakše uoče moguće objekte ili osobe u opasnosti.

Prilikom samog traganja na terenu sve jedinice (pomorske, kopnene i zračne) trebaju poduzeti sve mjere kako bi olakšale potragu mjerenjem svojih kursova, vremena dolaska, bilježenjem podataka o mjestu nesreće te pozornim bilježenjem svih dodatnih detalja koji bi mogli biti relevantni pri akciji traganja.

4.4. Prekid traganja

Odluka o prekidu traganja na moru može biti donesena tijekom bilo kojeg utvrđenog stupnja opasnosti. Prekid traganja može biti privremen ili trajan.

Privremen prekid traganja nastaje kada su jedinice u akciji traganja ograničene meteorološkim prilikama ili tehničkim nedostatcima. Nakon otklona kvara ili smirivanja vremena jedinice mogu nastaviti s potragom.

Trajni prekid traganja proglašava se ako opasnost nije otklonjena, a nema razumne nade da će osoba u opasnosti biti pronađena. Tu odluku najčešće donosi sam centar za koordinaciju traganja uz suglasnost mjerodavne osobe na mjestu nezgode. Nakon što je proglašena obustava potrage centar obavještava sve jedinice u potrazi, te sve službe koje su sudjelovale u akciji traganja.

4.5. Spašavanje na moru

Spašavanje unesrećenih na moru je vrlo rizičan i složen proces tijekom kojeg su životi pronađenih ljudi nerijetko u velikoj opasnosti. Spašavanje se može vršiti pomoću broda ili uz dodatnu pomoć helikoptera, zrakoplova ili drugih jedinica. Prilikom spašavanja zapovjednici brodova moraju poduzeti sve moguće sigurnosne mjere kako ne bi ugrozili svoju ili tuđu sigurnost u procesu spašavanja, osobito prilikom loših meteoroloških prilika ili požara na brodu koji se spašava.

5. PODACI O RADU MRCC-a

Na kraju svake kalendarske godine MRCC Rijeka predaje listu podataka o akcijama traganja i spašavanja na daljnu obradu i objavu nadležnom Ministarstvu pomorstva, prometa i infrastrukture. Svi podaci o broju i vrsti akcija pohranjuju se u papirnatom obliku u arhivu nadležnog ministarstva i Državnog zavoda za statistiku, te su dostupni javnosti na službenoj internetskoj stranici Ministarstva pomorstva, prometa i infrastrukture.

5.1. Statistički podaci MRCC-a

Statistički podaci akcija traganja i spašavanja na moru prikazani su u jednostavnim tablicama s naznakom središnjice te razdobljem na koje se odnose priloženi podaci. U poruci se definira suma svih intervencija traganja i spašavanja na moru za navedeno razdoblje, te se zatim detaljnije definiraju vrste/uzroci nesreće s pripadajućim brojem incidenata, podaci o broju spašenih i unesrećenih osoba, spašenim i izgubljenim plovilima te svi ostali podaci važni za detaljnu obradu nesreća u pomorskom prometu za područje nadležnosti MRCC-a Rijeka.

Tablice statističkih podataka su se sustavno mijenjale od osnutka Nacionalne središnjice za usklađivanje traganja i spašavanja na moru, te su se nadopunjavale dodatnim opisima situacija i nesreća, kako bi se dobila što potpunija i deskriptivnija podatkovna lista u svrhu unaprjeđenja kvalitete rada MRCC-a.

Slika 3. Statistički podaci SAR akcija (2014)

REPUBLIKA HRVATSKA
REPUBLIC OF CROATIA
MINISTARSTVO MORA, PROMETA I INFRASTRUKTURE
MINISTRY OF SEA, TRANSPORT AND INFRASTRUCTURE
NACIONALNA SREDIŠNJICA ZA USKLAĐIVANJE
TRAGANJA I SPAŠAVANJA NA MORU – MRCC RIJEKA
MARITIME RESCUE COORDINATION CENTRE RIJEKA – MRCC RIJEKA

OD / FROM: **MRCC RIJEKA** ZA / TO:

CC: UKUPNO STRANICA / PAGES IN TOTAL:

DATUM / DATE: **13.01.2015.** SATI / HRS (LOCAL TIME):

PREDMET / SUBJECT:
**Statistički podaci SAR akcija
od 01.01.2014. do 31.12.2014. god.**

PORUKA / MESSAGE :

U razdoblju od 01. 01. 2014. god. pa do 31.12.2014. god. na području odgovornosti MRCC Rijeka i ostalih 8 MRSC-a (Pula, Rijeka, Senj, Zadar, Šibenik, Split, Ploče, Dubrovnik), zbog raznih pomorskih nesreća i nezgoda poduzeto je ukupno 342 intervencije traganja i spašavanja na moru i to po kategorijama u tabličnom prikazu kako slijedi :

Nasukanje	60
Nesposoban za plovidbu (kvar motora, kormila, nestanak goriva...).....	59
Medicinski prijevoz, intervencije, savjeti.....	33
Ronioci (boce)	10
Ronioci (dah)	7
Potonuće	11
Prevrnuće.....	7
Čovjek u moru	6
Sudar	15
Udar	8
Naplavljivanje	7
Kašnjenje na odredište	4
Ostalo (crvene rakete, asistencije,i sl.).....	6
Lažni alarm (false alert)	34
Požar.....	8
Kupači	14
Daskaši	8
Spašeno osoba	774
Smrtno stradalo osoba	36
Nestalo osoba	2
Ozlijeđeno osoba	30
Spašeno plovila : brod / brodica / ostalo- SURF , KAJAK	8/198 /9
Broj intervencija SAR - plovilima kapetanije	110
Broj intervencija SAR - plovilima kapetanije i ostalih sudionika	134
Broj intervencija SAR - plovilima ostalih sudionika	173

MRCC Rijeka

MRCC RIJEKA
51000 Rijeka, Senjsko pristanište 3
Tel : +385 1 195 / Fax : +385 51 31 22 54
e – mail : mrcc@pomorstvo.hr

Izvor: http://www.mppi.hr/UserDocImages/TiS%20statistika%202013%2022-1_14.pdf

Tablica 1. Statistički podaci (MRCC; 1999.-2014.)

	SPAŠENO/STRADALO OSOBA	SAR

	SPAŠENO	OZLIJEĐENO	NESTALO	POGINULO	akcije
1999.	331	5	1	9	136
2000.	431	28	6	20	181
2001.	1157	19	4	22	202
2002.	957	24	4	18	218
2003.	596	22	2	18	243
2004.	550	41	5	20	294
2005.	631	34	1	25	297
2006.	685	37	2	28	274
2007.	1106	35	///	25	352
2008.	584	38	1	25	277
2009.	957	47	4	26	335
2010.	944	59	3	24	373
2011.	788	52	3	20	355
2012.	825	42	4	17	365
2013.	646	19	1	21	283
2014.	774	30	2	36	345
UKUPNO	11 962	532	43	354	4530

Izvor: obrada autora prema podacima dobivenim iz MRCC-a

U priloženoj tablici vidi se da broj osoba kojima je pružena pomoć u akcijama traganja i spašavanja varira, no broj unesrećenih osoba (nestalih/ poginulih/ ozlijeđenih), naspram ukupnog broja osoba za kojima je pokrenuta intervencija MRCC-a, iznosi 7,2%, što se može smatrati izvrsnim rezultatom obavljenog rada od osnutka MRCC-a, pa do kraja 2014. godine. Po ukupnom broju SAR akcija, od 1998. godine pa do završetka 2014. godine, vidi se da služba traganja i spašavanja na moru u prosjeku traga za ili spašava 3 (2,85) osobe po intervenciji.

6. ULOGA MRCC-a U EKOLOŠKOJ ZAŠTITI HRVATSKOGA JADRANA

S obzirom na geografsko-ekonomsko-politički smještaj Jadranskog mora razvila se velika potreba za stalnim nadzorom nad plovilima svih vrsta koji prometuju njime. Povećanjem globalne, pa tako i lokalne razine pomorskog prometa i ekološki aspekti nadzora Jadrana su naglo postali jedna od ključnih točaka i obveza Nacionalne središnjice za usklađivanje traganja i spašavanja na moru. Geografsko-reljefna specifičnost hrvatskog dijela Jadranskog mora je ekonomska okosnica velikog dijela hrvatskog prihoda od turizma te se konstantno pokušava uskladiti iskoristivost s pomorsko-prijevoznog i s turističkog gledišta.

6.1. Postupak u slučaju iznenadnog onečišćenja teritorijalnog mora RH

U slučajevima iznenadnog onečišćenja mora smatra se da su glavni odgovorni subjekti za provedbu plana intervencije Stožer za provedbu plana intervencije, MRCC i županijski operativni centri (ŽOC).

Pri intervenciji MRCC djeluje kao koordinator stožera i županijskih operativnih centara te operativno provodi odluke Stožera, odnosno koordinativno djeluje po županijskim planovima intervencija. Ako je onečišćenje zahvatilo područje više županijskih operativnih centara zapovjednik županijskog operativnog centra upućuje pisani zahtjev zapovjedniku stožera. Na temelju tog pisanog zahtjeva zapovjednik stožera donosi pisanu odluku o koordinativnom djelovanju MRCC-a po županijskim planovima intervencija u suradnji sa županijskim operativnim centrom Primorsko-goranske županije, odnosno županijskim operativnim centrom Splitsko-dalmatinske županije.

Pri onečišćenju u ZERP-u ili onečišćenju količinom ulja većom od 2000 m³, najprije se obavijeste nadležna državna tijela, po čijem nahođenju Stožer aktivira plan intervencije i po potrebi subregionalni plan intervencije. Pri intervenciji operativno djelovanje obavlja MRCC Rijeka aktiviranjem ljudstva i raspoložive opreme i sredstava s kopna, mora i zraka po nalogu zapovjednika stožera. MRCC održava veze i usklađuje rad svih ljudi prilikom intervencije. Koordinira motrenje onečišćenog područja temeljem raspoloživih sredstava (plovni objekti, zrakoplovi, helikopteri, radari, sateliti i sl.) te predlaže stožeru aktiviranje Obalne straže i izvješćuje ga o tijeku djelovanja. MRCC također izvještava operativna tijela drugih država, REMPEC, EMSA-u te vodi dnevnik s detaljnim zapisima o tijeku djelovanja (NN br. 92/08).

6.2. Suradnja s REMPEC–om

Ako iznenadno onečišćenje mora prijeti ugrozom teritorijalnog mora i/ili područja od posebnog značaja i interesa drugih država, Stožer za provedbu plana intervencije odmah obavještava operativna tijela drugih država i REMPEC (*Regional Marine Pollution Emergency Response Centre for the Mediterranean Sea*)¹⁷ putem MRCC-a Rijeka. Stožer za provedbu plana intervencije, nakon zajedničkog dogovora s operativnim tijelima drugih država, donosi odluku o aktiviranju postupaka po Subregionalnom planu, te je o toj odluci dužan putem MRCC-a obavijestiti operativna tijela tih država i REMPEC.

6.3. CECIS sustav

CECIS (*Common Emergency Communication and Information System*) je sustav za komunikaciju i razmjenu informacija u slučaju opasnosti u okviru civilne zaštite, a koristi se na cjelokupnom području Europske unije. Za potrebe MRCC-a, CECIS sustav služi kao komunikacijski sustav pri traženju asistencije u slučajevima iznenadnog onečišćenja mora. CECIS sustav sadrži datoteke s popisima svih resursa svih pridruženih država (plovila, brane, disperzanti, ekspertne skupine i sl.) te na taj način omogućuje lakši pregled i zahtjev za sredstvima drugih država ili EMSA-e (*European Maritime Safety Agency*). EMSA pruža EU-u i državama članicama tehničku pomoć i podršku pri oblikovanju i provedbi zakonodavstva o pomorskoj sigurnosti i sigurnosnoj zaštiti te onečišćenju povezanom s plovidbom. Također je nadležna i u području sprečavanja izljeva nafte kao i reagiranja u slučaju iznenadnog onečišćenja.

EMSA ima ugovorene *standby* brodove za sanaciju onečišćenja mora raspoređene po strateškim točkama. Ulaskom u EU Republika Hrvatska ima pravo u slučaju potrebe zatražiti pomoć u vidu slanja takvog broda za sanaciju onečišćenja. Najbliži Republici Hrvatskoj raspoređeni su brodovi u Trstu (Italija) i Valletti (Malta).

6.4. Clean Sea Net

Clean Sea Net je satelitski sustav nadziranja i otkrivanja mogućih onečišćenja mora. Posredstvom ovog sustava Republika Hrvatska ima pravo na zahtjev četiriju satelitskih snimki za unaprijed određeno razdoblje svaki mjesec. U slučaju mogućeg iznenadnog onečišćenja EMSA prosljeđuje satelitske snimke u MRCC Rijeka koja potom, u suradnji s OS RH, podsredišnjicama i trgovačkim brodovima vrši provjeru o stvarnom stanju onečišćenja na upitnom području hrvatskog teritorijalnog mora. U slučaju da onečišćenje zbilja postoji procjenjuje se kojeg je intenziteta, te je li potrebno čišćenje i sanacija.

Kroz *Clean Sea Net* sustav postoji mogućnost vraćanja slike i utvrđivanje mogućeg počinitelja onečišćenja. Mogućeg počinitelja se zatim prijavljuje službi inspekcije koja obavlja pregled broda u idućoj luci, a ako iduća luka nije u Republici Hrvatskoj, traži se inspekcijski pregled od države u čiju luku brod uplovljava.

¹⁷Regionalni centar za žurne intervencije u slučaju onečišćenja Sredozemnog mora osnovan na temelju 7. rezolucije Barcelonske konvencije 1976.

ZAKLJUČAK

Uzimajući u obzir da se broj nautičara koji dolaze na naše more od 1998. godine do danas znatno povećao i da po posljednjim podacima oko 197 000 brodica godišnje plovi hrvatskim dijelom Jadrana, vrlo je bitno imati učinkovit i dobro organiziran sustav traganja i spašavanja na moru.

Bez obzira što MRCC puno ulaže u prevencije samih nesreća, kroz razna upozorenja nautičarima putem medija o slušanju vremenske prognoze i neisplovljavanju u slučaju lošeg vremena, vidljivo je da se broj akcija traganja i spašavanja na moru od osnutka MRCC-a do danas povećao za 154%. Ukupno je spašeno oko 12 000 ljudskih života, što dovoljno govori o važnosti i značaju osnutka Nacionalne središnjice za usklađivanje traganja i spašavanja na moru.

MRCC se već godinama potvrđuje kao služba u koju nautičari, ali i svi ostali građani koji trebaju pomoć na moru, imaju puno povjerenje.

Posebno je važno da svi koji izlaze na more budu upoznati s besplatnim telefonskim brojem Središnjice 195 koji mogu nazvati u bilo koje doba dana i noći u slučaju nezgode ili ako im je potreban samo nautički savjet.

Ulaskom u EU Republika Hrvatska je prihvatila i brojne propise koji se tiču sigurnosti plovidbe, stoga su djelatnici Središnjice, uz svoj redoviti posao, uključeni u razne stručne skupine i sastanke među državama članicama EU-a i time izravno sudjeluju u svim procesima i donošenju odluka na području sigurnosti plovidbe, spašavanju ljudskih života na moru te zaštititi i očuvanju morskog okoliša.

LITERATURA

Međunarodna (SAR) konvencija o traganju i spašavanju na moru, Hamburg, 27. IV. 1979. (NN - Međunarodni ugovori, 1/14/1996.)

Nacionalni plan traganja i spašavanja ljudskih života na moru (NNbr. 164/98)

Plan intervencija kod iznenadnih onečišćenja mora (NN br. 92/08)

Pravilnik o mjestima zakloništa (NN br. 3/08)

Interna dokumentacija MRCC-a Rijeka

Državni zavod za statistiku – Priopćenje 4.3.5./2013. First Release – NAUTIČKI TURIZAM – Kapaciteti i poslovanje luka nautičkog turizma u 2013.

THE ROLE AND THE IMPORTANCE OF THE MARITIME RESCUE COORDINATION CENTRE²¹

ABSTRACT

In 1998 with the adoption of the National Maritime Search and Rescue Plan the Republic of Croatia established Maritime Rescue Coordination Centre and thus improved the safety of human life as well as material goods. Since the establishment of the MRCC statistics about the results achieved in the area of search and rescue at sea are regularly produced at the end of every year. The figures clearly show the importance and the value of the MRCC as well as its improvement over the years. With the growth of tourism in Croatia the number of vessels along the Adriatic coast has also increased throughout the year and not only during summer which requires efficient and well-organized system of Search and Rescue at sea. It is also important to note that the tasks of the MRCC do not encompass only coordinating Search and Rescue and marine traffic monitoring but also allocating places of refuge and coordinating actions in case of accidental marine pollution. The MRCC operates in the area of internal waters, Croatian territorial sea and international waters that are established by an agreement with the neighbouring countries. Statistics collected by the authors show how the MRCC has progressed since its establishment until today. All boaters as well as other citizens are familiar with a free telephone number of the MRCC that they can call at any time, day and night in case of an accident or if they need some nautical advice.

Key words: search, rescue, Maritime Rescue Coordination Centre, MRCC

¹⁸ **dipl.ing.sig.**, Assistant, Polytechnic of Rijeka, Vukovarska 58, Rijeka, Croatia. E-mail: kristina.dundovic@veleri.hr

¹⁹ Student. E-mail: nlazzoku@veleri.hr

²⁰ Student. E-mail: kcolic@veleri.hr

²¹ Received: 12. 2. 2015.; Accepted: 27. 3. 2015.